

Kiełpin, 14.06.2012

prof. zw. dr hab. Andrzej Jasiński
Wydział Zarządzania
Uniwersytet Warszawski

Recenzja rozprawy doktorskiej
mgra Tomasza Sierotowicza nt.
*Wysztalcanie wielowymiarowej strategii rozwoju innowacji
w korporacji globalnej na przykładzie przedsiębiorstw
International Business Machines*
(Promotor: prof. zw. dr hab. Ewa Okoń-Horodzyńska)

Recenzowana rozprawa liczy blisko 300 stron zasadniczego tekstu plus liczne załączniki na dołączonej płycie CD. Całość podzielona jest na sześć rozdziałów.

Uwagi do poszczególnych rozdziałów

Treścią **rozdziału 1** jest prezentacja – w oparciu o studia literaturowe – podstawowych pojęć i definicji dotyczących strategicznego zarządzania przedsiębiorstwem. To umiejętnie dokonany przegląd najnowszej literatury światowej. Niepotrzebnie jednak doktorant używa określenia „strategia długookresowa (długoterminowa)”. Wiadomo przecież, że strategia to plan długofalowy.

W **rozdziale 2**, zgodnie z jego tytułem, Doktorant wyjaśnia pojęcie innowacji, procesu innowacyjnego i strategii rozwoju innowacji. W odróżnieniu od dobrego rozdziału pierwszego, ten kolejny „literaturowy” rozdział jest wyrażnie słabszy. Oparty jest na dwóch wiodących pozycjach zagranicznych. Można odnieść wrażenie, jakby w Polsce nikt – poza promotorem Jego rozprawy – nie pisał o zarządzaniu innowacjami. Poza tym niefortunnie Doktorant przywołał kilka pozycji obcojęzycznych, podczas gdy już od dawna są dostępne ich tłumaczenia w języku polskim.

Rozdział 3 to bardzo obszerna, licząca ok. 80 stron, charakterystyka IBM jako globalnej korporacji. Jest to swego rodzaju monografia badanego podmiotu gospodarczego; staranna, dogłębna, wyczerpująca, wręcz trochę nużąca dla czytelnika, choć czytałem ją z dużym zainteresowaniem. W rozdziale tym znajdujemy interesujący opis, godnego upowszechnienia, modelu innowacji opartej na współpracy i partnerstwie IBM. Jednakże nieco dominuje tutaj opis nad analizą. Zazwyczaj fascynacja badacza przedmiotem (obiektem) badań dobrze rokuje dla procesu badawczego, ale czasem utrudnia obiektywne podejście. Stąd tyle pochwał znalazło się tu pod adresem analizowanej korporacji.

W **rozdziale 4** Doktorant zaprezentował metodykę zagregowanego wskaźnika efektywności służącego do oceny strategii rozwoju innowacji w IBM. Zrobił to w sposób klarowny, elegancki, dopracowany reakcyjnie. Rozdział ten nie budzi u mnie większych zastrzeżeń, z wyjątkiem trzech wątpliwości:

* Podrozdział 4.6. poświęcony jest kryteriom innowacji stosowanym w IBM. Jest napisany językiem firmy, zupełnie inaczej niż w literaturze z zakresu ekonomiki i zarządzania innowacjami. Nawiasem mówiąc, „kryteria innowacji” to niejasne określenie.

* Do oceny efektywności strategii rozwoju innowacji IBM Autor posługuje się bardzo prostym współczynnikiem efektywności ekonomicznej, gdzie w liczniku jest roczny dochód (przychód) brutto, a w mianowniku roczne koszty całkowite. Można go określić jako rentowność sprzedaży brutto, czyli przed opodatkowaniem, choć „klasyczny” wskaźnik rentowności odnosi zysk brutto do kosztów (całkowitych). Ale dlaczego Doktorant przyjął akurat taki wskaźnik? Są też inne, lepsze i gorsze – w zależności od celu analizy. Następnie dzieli go na dwa pomocnicze wskaźniki **WERI** oraz **WER** - według nomenklatury IBM. Nie ocenia jednak walorów poznawczych i poprawności stosowanych w IBM wskaźników.

* Na stronach 214-215 Autor stwierdza, że w IBM ilość uzyskanych patentów związana była z prowadzoną działalnością badawczo-rozwojową i inżynierską. W dalszych częściach swojej rozprawy (s. 252-261) analizuje zarówno aktywność patentową, jak i działalność B+R, ale czyni to z osobna, uzasadniając, że tak robi się w IBM. Szkoda jednak, że nie pokusił się o własną analizę zależności między patentami a nakładami na badania i rozwój. Notabene, powszechnie znany amerykański uczony, Zvi Griliches, badał i zmierzył te zależności występujące w przedsiębiorstwach amerykańskich.

Jest to też bardzo obszerny rozdział. Można było przedstawić materiał bardziej syntetycznie. Np. nie złego by się nie stało, gdyby tekst ze stron 160-176, zawierający szczegółową terminologię, został zamieszczony w załącznikach.

W rozdziale 5 Doktorant umiejętnie dokonuje aplikacji zaprezentowanej metodyki bazując na danych z IBM za stosunkowo długi okres: 1998-2009, tj. 10 lat, słusznie dzieląc go na dwa pod-okresy. Mam tutaj tylko jedną drobną uwagę dotyczącą sposobu obliczania kosztów całkowitych w IBM. Generalnie biorąc, Autor prawidłowo interpretuje i ocenia dany stan rzeczy; szkoda, że nie zagłębia się w przyuczyny stwierdzonego stanu danego zjawiska.

Rozdział 6 (ostatni) stanowi rekapitulację rozważań z rozdziałów 3, 4, 5. Jest to krótki (15 stron), ale treściwy wywód. W sposób klarowny Autor przedstawia model wielowymiarowej strategii rozwoju innowacji, w skład którego wchodzi dwa składniki: (a) metoda zagregowanego wskaźnika efektywności oraz (b) schemat koncepcyjny wielowymiarowej strategii rozwoju innowacji. Oceniam to jako duże osiągnięcie Doktoranta.

Jednakże rozdział ten pozostawia pewien niedosyt, a mianowicie odczuwam tu brak:

- uogólnień, tzn. na ile doświadczenia i wnioski dotyczące IBM można odnieść również do innych korporacji (polskich czy zagranicznych)? oraz

- wynikających stąd wniosków na przyszłość, zwłaszcza pod adresem polskich przedsiębiorstw.

Oczekuję więc, że podczas obrony tej rozprawy Doktorant wykaze, że zaprezentowana przez niego metodologia ma zastosowanie również w innych poza IBM korporacjach.

Uwagi ogólne

1. Recenzowana praca stanowi bardzo wnikliwe, szczegółowe, starannie przeprowadzone studium przypadku dużej korporacji międzynarodowej, w skład której wchodzi ponad 80 przedsiębiorstw zależnych. Jako trafny oceniam wybór IBM jako obiektu badań, warte go rozprawy doktorskiej.

2. Z uwagi na to, że rozprawa p. Sierotowicza jest w całości poświęcona tej korporacji, może tytuł powinien brzmieć: *Wysztalcanie się wielowymiarowej strategii rozwoju innowacji w korporacji International Business Machines.*

3. Za niewątpliwą, a może nawet najważniejszą, zaletę tej rozprawy uznaję to, że Doktorant zajął się niezwykle aktualną i bardzo ważną w polskich realiach problematyką. Otóż, w okresie ostatnich dwóch dekad w polskiej literaturze ekonomicznej poświęconej innowacjom wyraźnie dominuje zainteresowanie małymi i średnimi przedsiębiorstwami (MŚP). Natomiast zapomnieliśmy o DWP (dużych i wielkich przedsiębiorstwach). Rozprawa mgra Sierotowicza częściowo wypełnia tę lukę, choć nie dotyczy polskich firm. Osobiście, dużo nowego dowiedziałem się z niej.

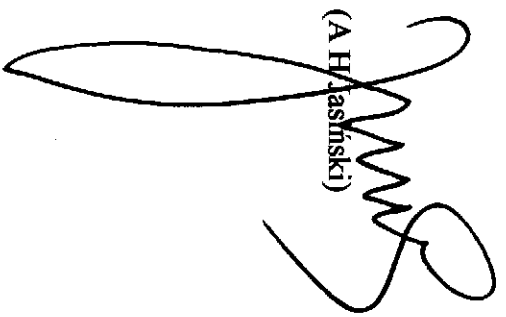
4. Jeśli chodzi o główną hipotezę badawczą rozprawy (s. 8) – według mnie, została prawidłowo sformułowana i udowodniona. Ocena ta dotyczy również szczegółowych tez badawczych.

5. Natomiast jeżeli chodzi o cele rozprawy (s. 9-10), to:

- Cel poznawczy – zresztą bardzo ambitny – udało się w pełni zrealizować,
- Cel badawczy jest w zasadzie powtórzeniem głównej hipotezy,

- Cel praktyczny, jakim było zbudowanie metodyki zagregowanego wskaźnika efektywności strategii rozwoju innowacji...jako narzędzia wspomagania podejmowanych decyzji strategicznych, był tutaj chyba najważniejszy; to zasadnicze novum i chyba największe osiągnięcie tej rozprawy,
 - Cel aplikacyjny, moim zdaniem, nie był tu konieczny.
6. Doktorant udowodnił swoją rozprawą, iż wypracował odpowiedni warsztat badawczy, umie wykorzystywać narzędzia statystyczno-matematyczne, swobodnie porusza się w badanej problematyce. Wykonał na prawdę dużą robotę polegającą na zgromadzeniu, przetłumaczeniu i przeanalizowaniu wielu różnych dokumentów źródłowych IBM. I może właśnie dlatego wyszło z tego bardzo obszerne, nieco rozwlekłe dzieło. Namawiałbym Autora do bardziej syntetycznego myślenia i wyrażania swoich myśli.
 7. Praca oparta jest m.in. na przestudiowaniu aktualnej literatury światowej. Bogata bibliografia liczy 262 pozycje literatury, w większości zagraniczne. To niewątpliwa zaleta tej pracy.
 8. Układ (struktura) rozprawy jest bez zastrzeżeń, strona formalna rozprawy jest starannie dopracowana. Uważam przy tym, że nie należy wysyłać czytelnika poza tekst, tzn. odsyłać do załączników, których nie ma w tekście (mimo że są na płycie kompaktowej).
 9. Na tle Zakończenia i całej pracy pozwolę sobie dać Doktorantowi, jako pracownikowi naukowemu, kilka wskazówek na przyszłość, mianowicie:
 - więcej skromności,
 - więcej samodzielności,
 - więcej krytycyzmu,
 - więcej odwagi w formułowaniu ocen.

Reasumując, rozprawę doktorską mgra Tomasza Sierotowicza nt. *Wyszktałanie wielowymiarowej strategii rozwoju innowacji w korporacji globalnej na przykładzie przedsiębiorstw International Business Machines*, oceniam pozytywnie. Uważam, że spełnia ona wymogi stawiane rozprawom doktorskim z zakresu nauk ekonomicznych w dyscyplinie: nauki o zarządzaniu. Wnoszę zatem o dopuszczenie jej do publicznej obrony.

(A. H. Jasłowski)